



نگاهی استراتژیک به سورة مباركة مائده بامحوریت امامت و ولایت

افشار تموک

مدرس درس قرانت و معارف قران کریم
دانشگاه آزاد اسلامی و آموزشکده سماء واحد اردبیل

سرشناسه: تموک، افشار، ۱۳۵۳.
 عنوان و پدید آور: نگاهی استراتژیک به سورة مبارکه مائده با
 محوریت امامت و ولایت / افشار تموک
 مشخصات نشر: قم: سلسبیل، ۱۳۸۶
 مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص
 شابک: 978-964-8387-47-8
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول. ۳۰-۳۲ هـ
 اثبات خلافت
 موضوع: تفاسیر (سورة مائده آیه ولایت).
 موضوع: ولایت
 رده بندی کنگره: BP ۱۸۸ / ۱۰۲ / ۲۲
 رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۱۸
 شماره کتابخانه ملی: ۱۰۳۷۳۳۱



انتشارات سلسبیل

نگاهی استراتژیک به سورة مبارکه مائده

نویسنده: افشار تموک

ناشر: سلسبیل

چاپ: ظهور

نوبت چاپ: اول (تابستان ۸۶)

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

بهاء: ۱۴۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۰۳-۴۷-۸

مرکز پخش: انتشارات سلسبیل: ۰۹۱۲۲۵۳۰۹۰۶

کلیه حقوق محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱	چکیده
۱۴	مقدمه
۱۴	روش تحقیق
۲۱	فصل ۱: پیام ها و نکات کوتاه با تدبیری در آیات
۲۱	نکته اول: احکامی از خوراکی ها
۲۱	نکته دوم: وفای به عهد
۲۱	نکته سوم: تعاون
۲۱	نکته چهارم: استتاری اثراترئیک
۲۲	نکته پنجم: گوشت های حرام!
۲۲	نکته ششم: اختلاف در وضو
۲۳	نکته هفتم: اعدلوا
۲۳	نکته هشتم: نعمت امنیت
۲۳	نکته نهم: نقباء بنی اسرائیل
۲۳	نکته دهم: بنی اسرائیل آینه عبرت مسلمانان
۲۳	نکته یازدهم: ارکان اسلام
۲۴	نکته دوازدهم: دشمنان خارجی اسلام
۲۴	نکته سیزدهم: رهبر مظلوم
۲۴	نکته چهاردهم: شجره خبیثه و طئیه

۳۸	چهارم: «اعدلوا»
۳۸	پنجم: «أنتی عشر»
۳۹	ششم: «نقیبا»
۴۰	هفتم: «صلوة» و «زکوة»
۴۰	هشتم: «... لا املک»
۴۰	نهم: «توتسل»
۴۱	دهم: «یا ایها الرسول»
۴۲	یازدهم: ولی و مرادفهای آن در قرآن
۴۳	اولوالامر در قرآن
۴۳	امام در قرآن
۴۵	دوازدهم: «عصمت»
۴۹	فصل ۳: بررسی رابطه واژه‌های و معنایی در سوره‌های قرآن
۵۵	فصل ۴: آیات ولایتی سوره مبارکه مائده از دیدگاه تفسیر المیزان
۸۷	فصل ۵: بررسی بحث استبدال از آیات قرآن کریم
۸۷	تفاسیر متعدد آیه ۳۸ سوره مبارکه محمد ﷺ
۸۹	تفاسیر متعدد آیه ۳۹ سوره مبارکه توبه
۹۰	تفاسیر متعدد آیه ۵۴ سوره مبارکه مائده
۹۴	نتیجه‌گیری
۹۷	فصل ۶: نفوذ اسرائیلیات در تفاسیر قرآن و عوامل آن
۹۷	الف) نفوذ اسرائیلیات در عهد صحابه و تابعان
۹۷	کعب الاحبار در دوره حکومت عمر
۹۸	تمیم داری

نکته پانزدهم: توسل	۲۵
نکته شانزدهم: خلعت رسالت	۲۶
نکته هفدهم: تیزی	۲۶
نکته هجدهم: اُمت پرافتخار ایران	۲۶
نکته نوزدهم: مولای متقیان کیست ؟	۲۷
نکته بیستم: حزب الله	۲۷
نکته بیست و یکم: دوستی با دشمنان !	۲۷
نکته بیست و دوم: ابلاغ رسالت	۲۷
نکته بیست و سوم: الان رسول هستی !	۲۷
نکته بیست و چهارم: پیامبر تو مصون خواهی بود !	۲۸
نکته بیست و پنجم: کنایه تهدیدآمیز !	۲۸
نکته بیست و ششم: توطئه‌ای پنهان علیه ولی الله	۲۸
نکته بیست و هفتم: مؤمنین ! مراقب خودتان باشید	۲۸
نکته بیست و هشتم: آیات الاحکام	۲۹
نکته بیست و نهم: پنجاه آیه ولایی	۲۹
نکته سی ام: اسرارتریک‌ترین سوره ولائی قرآن	۳۰
فصل ۲: عبارات و واژه های کلیدی بررسی شده	۳۳
اول: «یا ایها الذین آمنوا...»	۳۳
رتبه تکرار این عبارت با احتساب نسبت آیات به کل سوره	۳۵
نکات و برداشت های جالب دیگر	۳۵
دوم: «اسلام»	۳۶
سوم: «تعاونوا...»	۳۷

وہب بن منبہ	۹۸
ابوہریرہ	۹۸
عبداللہ ابن عمرو بن عاص	۹۸
ب) عوامل و زمینه‌های نفوذ اسرائیلیات در تفاسیر قرآن	۹۹
عامل اول: جلوگیری از نگارش احادیث پیامبر اکرم ﷺ	۹۹
عامل دوم: اجمال داستانهای قرآن و شرح و تفصیل کتابهای پیشین	۱۰۱
عامل سوم: جمود برخی مفسران و محدثان در پذیرش هرگونه روایت	۱۰۳
بیان سه نکته ضروری و اسراتژیک	۱۰۳
نتیجہ گیری	۱۰۵
فصل ۷: بررسی چند دیدگاه درباره نحوه تنظیم قرآن	۱۰۹
فصل ۸: حزب الله و حزب الشیطان در قرآن و نهج البلاغه	۱۱۵
حزب الله در قرآن	۱۱۵
حزب الشیطان در قرآن	۱۱۶
حزب الله در نهج البلاغه	۱۲۱
حزب الشیطان در نهج البلاغه	۱۲۱
چکیده انگلیسی	۱۲۴
منابع	۱۲۷

پیشگفتار

الحمد لله الذي جعلنا من المتمسكين بولاية امير المؤمنين عليه السلام مطالعه اخير بذر و حَبِي بود از حُبِّي مقدّس كه در كوير تشنه قلبي، ۱۴۰۰ سال پيش، كشت شده بود. ماه رمضان امسال در سفره مائده قرآني ميهماني خدا در آب توبه شستشو داده شد و در فجر نيمه هاي رمضان شكافت و با حَبِ علي، جوانه زد و تا ذيحجه رشد كرد، در عرفه و قربان به بار نشست. در عيد غدير، بالنده شد و در محرم حرس شد... و سلام بر رمضان؛ حتى مطلع الفجر و سلام بر ذيحجه و بر عرفه اش و سلام بر قربان و بر اسماعيلش و سلام بر غدير و بر اميرش و سلام بر محرم و قربانيش.

سلام بر ابراهيم، سلام بر اسماعيل، سلام و صلوات بر محمد، و سلام بر علي و سلام بر حسين وارث همه پيامبران. و سلام بر هدايت گر دلها، سلام بر شريك قرآن، سلام بر يار سفر رفته. سلام بر او هنگام نماز و قنوتش! سلام بر او هنگام ركوع و سجودش! سلام بر او هنگام تكبيرش! سلام بر اشك هاي ديدگانش! و سلام بر چشمان منتظرش...

بسم رب العلی الاعلی

چکیده:

زمینه و هدف

با مطالعه پژوهشگرانه مجموعه سوره های قرآن کریم، درمی یابیم، تعدادی از سوره ها، توحید محور، تعدادی معاد محور، تعدادی احکام محور و تعدادی نبوت و امامت محورند.

از بین سوره های قرآن، شاید هیچ سوره ای به اندازه سوره مبارکه مائده، سیاسی و استراتژیک نباشد، اما کمتر مفسر و محقق تا به حال به سوره های قرآن چنین نگاهی داشته است.

منابع و روش ها

در این پژوهش، محقق که مطالعات کلی روی سوره های قرآن داشت، سوره مائده را دارای ویژگی های منحصری یافت و به همین دلیل، ابتدا، پس از تأمل و تدبّر در آیات آن، به بررسی آیات و کلمات از طریق المعجم المفهرس لا لفاظ القرآن الکریم پرداخت و یافته ها و برداشت های خود را بررسی نموده و پیش فرض هایی را استنباط کرد سپس به مطالعه وسیع تفاسیر شیعه و سنی از آیات این سوره و سایر متون اسلامی پرداخت و پس از گذراندن استنباط های خود از کوره متون اخیر، اقدام به نتیجه گیری نمود.

یافته ها

۱- از ۱۲۰ آیه این سوره حدود ۱۰۰ آیه، بار سیاسی - اجتماعی دارد و ۱۹ آیه تنمّه و باقی مانده احکام شریعت اسلام هستند (آیات الاحکام) که در آخرین سال رسالت پیامبر اکرم ﷺ بر او نازل گردیده اند.

۲- ۲۶ آیه این سوره منحصرأ در رابطه با مومنین و مولايشان می باشد و حداقل در ۲۴ آیه دیگر هم در کنار بحث های دیگر باز به همین بحث پرداخته شده است یعنی مجموعاً ۵۰ آیه این سوره که اسکلت اصلی سوره را نیز تشکیل می دهد آیات ولایی هستند.

۳- بحث اصلی ۵۷ آیه، به یهود و نصاری و نحوه تعامل صحیح مسلمانان با آنها، اختصاص دارد، البته در ۱۷ آیه دیگر هم در کنار بحث های ولائی به همین بحث پرداخته شده است یعنی مجموعاً حدود ۷۴ آیه سوره مائده به سیاست خارجی امت اسلامی می پردازد.

۴- عبارت یا ایها الذین آمنوا... در کل قرآن فقط در ۲۰ سوره آمده است که همگی هم مدنی هستند و از ۸۸ بار ۱۶ مورد در همین سوره آمده است که بیشترین تعداد می باشد

۵- جایگیری آیات این سوره بصورت استتار گونه می باشد.

نتیجه گیری

۱- قرآن کریم حاوی تمام نیازهای بشری برای نیل به هدف غائی خود می باشد، مشروط بر این که با طهارت باطن پرسشگرانه و پژوهشگرانه به آیات آن بنگریم.

۲- محوریتترین نیاز بشر اجتماعی، پیشوای الهی است که او را در مسیری قرار دهد که به سوی سر منزل مقصود باشد نه راه گمراهان (مسیحیان و ...) یا غضب شدگان (یهود عنود) این سوره با محوریت اخیر، صراط مستقیم را ترسیم کرده است.

۳- این سوره با بیشترین آیات مرتبط با سیاست خارجی (نحوه تعامل صحیح امت اسلامی با یهود و نصاری) و سیاست داخلی (ولایت و امامت

امت اسلامی)، استراتژیک ترین سوره قرآن از بعد سیاسی، محسوب می شود که به صراحت به انتصاب مولای متقیان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام به امامت و ولایت پرداخته و همچنین به مسلمین درس تولی و تبزی و رموز استقلال و عزت در مقابل جهان کفر و الحاد (در دوران اخیر یهود صهیونیست و مسیحیت لائیک) می دهد.

۴- در آیات زیر به حقانیت امام المومنین و جانشینان او- صلوات الله علیهم اجمعین- و مومنین حقیقی پرداخته شده است: آیات ۷ تا ۱۱، آیات ۳۵ تا ۳۷، آیات ۵۱ تا ۵۸ آیات ۶۷ تا ۶۹، آیه ۸۷، آیات ۹۲ و ۹۳، آیات ۹۷ تا ۱۰۵
۵- در آخرین آیات قرآن کریم که بر قلب پیامبر صلی الله علیه و آله، نازل گردیده است، دین با انتصاب امامت به کمال رسیده و اسلام مورد رضای الهی، اسلام با ولایت و امامت اهل بیت علیهم السلام، معرفی شده است.

واژه های کلیدی

سوره مائده، ولی، علی، امامت، مومنین، یهود، نصاری، استراتژی قرآن

مقدمه

قرآن، کتابی همیشه نو، جهت هدایت بشریت به سوی یک زندگی طینه است، به شرطی که بر سر این خوان پر نعیم، با دلی خاضع و خاشع بنشینیم و نگاهی پرسشگرانه و پژوهشگرانه به آن داشته باشیم تا بر حسب طهارت باطن و ظرفیتیمان از این مائدهٔ آسمانی بهره مند گردیم.

زندگی بشر، همیشه با اجتماع آمیخته بوده و زندگی اجتماعی نیز همیشه متأثر از مسائل سیاسی بوده است و قرآن که تبیان لکل شیء است پاسخگوی نیازهای اجتماعی و ابهامات سیاسی ما نیز خواهد بود مشروط بر این که سوالات خود را پیش جبت و طاغوت و مکاتب مادی نبریم.

یک جنبهٔ این پاسخگو بودن، فرقان یا بینشی است که در سایهٔ تقوا و توجه به قرآن به انسان داده می شود و جنبهٔ دیگر آن، درک عمیق نکات و ظرائف سیاسی است که در بطن قرآن، نهفته است و با روحیهٔ پر عطش و سؤالگر می توان به آن دست یافت.

در طول تاریخ تفسیر و تاویل و پژوهش قرآنی، علما و مفسرین قرآنی که با نگاهی استراتژیک و راهبردی به آیات نگریسته باشند، زیاد نیستند، گویا متأخرین آخرازمان هم باید با موشکافی خود سهمی در این تدبیر و اکتشاف داشته باشند.

در ماه مبارک رمضان امسال، با عنایت الهی، تعدادی از سوره های قرآن کریم با نگرشی تازه و نگاهی پرسشگرانه مورد تلاوت قرار گرفت و از این گلگشت مسرت بخش، چند دسته گل معطر محمدی ﷺ حاصل شد.

یکی از این دسته گل های معطر این گلگشت معنوی، آیات نورانی سورهٔ مائده بود، سوره ای که بوی ولایت و امامت از آن به مشام می رسد، بوی

تولی و تبری، بوی ایمان ...

هنرمند ازلی، طوری حقایق را در ظرف کلمات ریخته و هنرمندانه رموزی را در بین عبارات به ظاهر معمولی همچون دزی مکنون قرار داده که موجب اعجاب می شود همچون شب قدر، با عظمت و مبارک و در عین حال مکتوم و مکنون! شبی که در بین ۳۵۵ شب سال مکنون مانده و فقط عشق به خداوند و پیامبر و اهل بیت او که سلام و صلوات خدا بر آنها باد، می تواند کلید گشایش آن باشد.

مطالعه اخیر تمرینی است برای نگاهی نو و استراتژیک به سوره های قرآن، پرواضح است این استنباطات خام باید در کوره تأمل علما، مفسرین و قرآن پژوهان با تجربه، پخته شود و از هر گونه اعوجاج و استنباط نادرست (و خدای ناکرده تفسیر به رأی) پالایش گردد. هر چند محقق پژوهش اخیر، ادعایی در این حوزه فکری ندارد و تنها همچون دانشجویی فعال و پرسشگر، قصد تمرین تأمل و تدبّر در آیات نورانی قرآن را دارد و خود را از خطا و سوگرایی، مصون نمی داند.

روش تحقیق

در این پژوهش، محقق که در طول چند سال، مطالعات کلی روی سوره های قرآن کریم داشته است، سوره مبارکه مائده را دارای ویژگی های منحصری می یابد به همین دلیل ابتدا به تأمل و تدبّر در آیات این سوره می پردازد و پس از چندین بار مطالعه، برداشت های شخصی خود را از معانی و معارف آیات یادداشت می کند سپس برای کشف بیشتر رابطه این سوره با سوره های همجوار، به مطالعه کتاب المعجم المفهرس لالفاظ القرآن الکریم [۱] که در واقع لغتنامه ای برای بررسی بیشتر واژه های قرآنی

است می‌پردازد.

علت اعتقاد محقق به احتمال یافتن رابطه بین سوره های همجوار و آیات همجوار با همدیگر، به سابقه ذهنی او در مطالعات کلی قبلی بر می گردد، از طرفی با عنایت به اینکه طبق آیات و روایات، قرآن، علاوه بر اینکه یک کتاب وحی است، معجزه جاوید پیامبر نیز می باشد و این اعجاز، به اعتقاد محقق، علاوه بر ابعاد معنایی (علمی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و ...) ابعاد لفظی و کلامی را نیز در بر می گیرد پس لفظ قرآن هم معجزه می باشد.

نظم موجود در حروف، کلمات، آیات و سوره های قرآنی، این فرضیه را که تنظیم و ترتیب آیات و سوره ها بعد از پیامبر اکرم صل الله علیه و آله و سلم و به دست صحابه صورت گرفته نامحتمل می نماید. به هر حال قرآن تنها کتابی است که در لفظ به لفظ آن، نکات و معانی فراوان، با نظم و ترتیبی اعجازی، نهفته است.

پس از یافتن برخی از روابط حاکم بر آیات این سوره، در مرحله سوّم به مطالعه وسیع تفاسیر شیعه و سنی از یک طرف و متون و منابع دینی از طرف دیگر پرداخته شد و نهایتاً برخی از پیش فرضها اثبات گردید، برخی دیگر نیز به مطالعه و تأمل بیشتری نیازمند است.

در واقع می توان گفت؛ مطالعه اخیر نگرشی است جدید در مطالعه قرآن کریم که تلاوت کننده قرآن، حق تدبّر و تأمل در آیات را برای خود محفوظ می دارد و در عین حال از نگاه سطحی، غیر علمی و تفسیر به رأی آیات نورانی قرآن، می پرهیزد و سعی در استراتژی سازی و استفاده کاربردی از آموزه های قرآنی در زندگی روزمره دارد.

این مطالعه، فقط جنبه توصیفی ندارد و چون حاوی نتیجه گیری از پیش فرض هاست، در برخی مطالب، بعد تحلیلی هم دارد. قابل ذکر اینکه مؤلف،

در وادی دریای جوشان علوم قرآنی هیچ جایگاهی برای خود قائل نیست و فقط به عنوان یک مسلمان، با خضوع و خشوع و همچنین خوف و رجاء، بر سر این خوان با عظمت نشست و شاید خوشه چین چند نکته قرآنی شده باشد. پرواضح است که باید استنباطات ناقصش بیشتر مورد مطالعه و تفکر و تدبّر قرار گیرد و از طرفی در کوره دیدگاه ها و نظرات علما و مفسرین با تجربه پخته شود، شاید قابل استفاده گردد!